

بررسی سناریوهای برگزاری آزمون سراسری و سوابق تحصیلی سال ۱۴۰۵ در شرایط جنگ و ارائه پیشنهادهای عملیاتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۵/۳/۹

شماره مسلسل:

۲۱۵۶۶

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

بررسی سناریوهای برگزاری آزمون سراسری و سوابق تحصیلی سال ۱۴۰۵ در شرایط جنگ و ارائه پیشنهادهای عملیاتی

نوع گزارش: طرح / لایحه □ راهبردی ■ نظارتی □ پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر: مطالعات فرهنگی و آموزش (گروه آموزش عالی و تحقیقات و فناوری)

تهیه و تدوین:

یوسف زراعت‌کیش

همکار:

محمدصادق عبدالهی (گروه آموزش و پرورش و فنی و حرفه‌ای)

مدیر مطالعه:

حسین نصیری

ناظر علمی:

موسی بیات

ناظر علمی خارج از مرکز:

غلامحسین رحیمی شهرباف (عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس و رئیس اسبق سازمان سنجش آموزش کشور)

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز:

حمید حسینی طریفی (عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان)، محمدرضا مهادفر (سرپرست سابق اداره کل آزمون‌سازی و فنی و آمار مرکز سنجش دانشگاه آزاد اسلامی)، غلامرضا یادگارزاده (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)، محسن زارعی (رئیس سابق مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش)

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی‌راد

واژه‌های کلیدی:

۱. کنکور
۲. امتحانات نهایی
۳. دانشگاه
۴. جنگ رمضان

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۱۲/۲۰

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه و بیان مسئله.....	۹
۲. پایان شرایط جنگی در کوتاه‌مدت (تا ۱۵ مردادماه) و برگزاری آزمون سراسری در یک فرایند فشرده	۱۰
۳. وضعیت جنگ بلندمدت (ادامه جنگ پس از تاریخ ۱۵ مردادماه) و سناریوهای ممکن.....	۱۱
۳-۱. برگزاری کنکور و امتحانات نهایی به صورت حضوری با ملاحظات امنیتی و سازوکارهای مدیریت بحران	۱۱
۳-۲. سناریوی برگزاری حضوری در مناطق امن‌تر و آزمون‌های برخط نظارت شده در مناطق بحرانی	۱۲
۳-۳. آماده‌باش مستمر (استندبای) برای آزمون در شرایط فوق بحرانی.....	۱۳
۴. پیشنهاد و سناریوی منتخب.....	۱۴
۴-۱. پیشنهاد در جنگ کوتاه‌مدت (پایان جنگ تا ۱۵ مردادماه سال ۱۴۰۵).....	۱۴
۴-۲. سناریوی منتخب در جنگ بلندمدت: سناریوی اول (برگزاری حضوری آزمون‌ها با رعایت ملاحظات اجرایی و امنیت).....	۱۴
۵. نتیجه‌گیری.....	۱۶
منابع و مأخذ.....	۱۷

بررسی سناریوهای برگزاری آزمون سراسری و سوابق تحصیلی سال ۱۴۰۵ در شرایط جنگ و ارائه پیشنهادهای عملیاتی

Doi: [10.22034/mrc.report.21566](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21566)

چکیده

تداوم شرایط جنگی در سال ۱۴۰۵، برگزاری آزمون سراسری و امتحانات نهایی را با چالش‌های جدی امنیتی، اجرایی و آموزشی مواجه ساخته است. این گزارش با تمرکز بر سه مؤلفه «امنیت»، «عدالت آموزشی» و «قابلیت اجرا»، سناریوهای مختلف برگزاری آزمون‌ها در شرایط جنگی را بررسی و ارزیابی می‌کند. ایده اصلی گزارش این است که سیاستگذار نباید برای برگزاری آزمون صرفاً به یک تاریخ ثابت بسنده کند، بلکه لازم است از پیش برای حداقل دو وضعیت محتمل پیش‌روی کشور، یکی جنگ کوتاه‌مدت (تا ۱۵ مردادماه) و دیگری جنگ بلندمدت (زمان اتمام نامعلوم) آمادگی داشت. در حالت جنگ کوتاه‌مدت، با عادی شدن شرایط، آزمون سراسری و امتحانات نهایی بدون تغییر زیاد در شیوه و زمان با لحاظ کردن تدابیری به صورت فشرده برگزار شود. با طولانی شدن جنگ، تعویق بلندمدت آزمون‌ها، هر چند از منظر امنیتی مطلوب‌تر است، اما پیامدهای سنگینی همچون فرسایش روانی داوطلبان، اختلال در تقویم آموزشی، افزایش نابرابری و انباشت متقاضیان آموزش عالی را به همراه خواهد داشت. همچنین، برگزاری آزمون‌های برخط در مناطق بحرانی، به دلیل ضعف زیرساخت‌های فنی و نگرانی‌های مربوط به عدالت و امنیت سنجش، قابلیت اجرا ندارد. بر این اساس، گزارش حاضر «برگزاری حضوری آزمون با تدابیر ویژه امنیتی و اجرایی» را به عنوان سناریوی منتخب در شرایط جنگی طولانی، پیشنهاد می‌کند. در این رویکرد، اقداماتی همچون کاهش تراکم داوطلبان، برگزاری آزمون جامع به جای امتحانات متعدد، کاهش تعداد سؤالات کنکور، محدودسازی کنکور به رشته‌های پرمقتضی، افزایش تعداد حوزه‌های امتحانی، تسهیل جابه‌جایی داوطلبان و تقویت مدیریت روانی و اطلاع‌رسانی شفاف پیشنهاد شده است.

بیان / شرح مسئله

جنگ تحصیلی سوم، ابهاماتی در خصوص زمان و نحوه برگزاری آزمون سراسری و امتحانات نهایی ایجاد کرده است. اگرچه وزارت آموزش و پرورش زمان برگزاری امتحانات نهایی را دو هفته بعد از پایان جنگ و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز زمان برگزاری آزمون سراسری را پس از امتحانات نهایی اعلام کرده است (۴۵ روز پس از پایان جنگ، آزمون سراسری برگزار می‌شود)، اما با فرض تداوم جنگ، این تک سناریو با چالش جدی مواجه خواهد شد. زیرا در این سناریو، طولانی شدن شرایط جنگی از یک سو و زمان آغاز سال تحصیلی دانشگاه‌ها و فرسایش تحصیلی داوطلبان از سوی دیگر، لحاظ نشده است. در هر حال تصمیم‌گیری در این رابطه باید با لحاظ مؤلفه‌های امنیتی، عدالت و الزامات اجرایی باشد. در این گزارش براساس سه مؤلفه پیش گفته، پیشنهادهایی ارائه شده است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

۱. دستگاه‌های اجرایی فرایند برگزاری آزمون سراسری و امتحانات نهایی را به بعد از اتمام جنگ موکول کرده‌اند و این آزمون را در شرایط بلاتکلیف قرار داده‌اند.
۲. با توجه به ناپایداری شرایط، سیاستگذاران و مجریان باید آمادگی همه حالت‌های ممکن را داشته باشند.
۳. برگزاری آزمون سراسری در شرایط جنگی، صرفاً یک مسئله آموزشی نیست، بلکه یک مسئله چندبعدی امنیتی - حکمرانی است.
۴. تصمیم‌گیری درباره کنکور و امتحانات نهایی باید هم‌زمان سه مؤلفه «امنیت»، «عدالت آموزشی» و «قابلیت اجرایی» را تأمین کند. زیرا ضعف در هر یک از این ابعاد، مشروعیت و کارآمدی کل فرایند را تضعیف خواهد کرد.
۵. سناریوی تک‌گزینه‌ای تعویق آزمون تا پایان جنگ، در صورت تداوم بحران، پایدار و عملیاتی نیست.
۶. تعویق طولانی آزمون سراسری و امتحانات نهایی موجب از دست رفتن نیم‌سال یا حتی یک‌سال تحصیلی، فرسایش روانی داوطلبان، انباشت متقاضیان و اختلال در ظرفیت‌پذیری دانشگاه‌ها شود.
۷. در صورت پایان جنگ تا نیمه‌مرداد سال ۱۴۰۵، امکان برگزاری فشرده امتحانات نهایی و کنکور وجود دارد (این سناریو نیازمند کاهش فاصله زمانی آزمون‌ها، تسریع در تصحیح اوراق، استفاده ترکیبی از سؤالات تشریحی و چندگزینه‌ای و پذیرش تأخیر محدود در آغاز سال تحصیلی دانشگاه‌هاست).
۸. سناریوی آزمون برخط در مناطق بحرانی، با وجود مزیت امنیتی، از نظر عدالت و زیرساخت اجرایی با محدودیت جدی مواجه است (نابرابری در دسترسی به اینترنت، تجهیزات دیجیتال، احتمال تقلب، اختلالات سایبری و نبود زیرساخت یکپارچه ملی، اجرای گسترده این سناریو را دشوار می‌کند).
۹. تعلیق نامحدود آزمون‌ها و آماده‌باش مستمر داوطلبان، اگرچه امن‌ترین گزینه است، اما تبعات روانی و آموزشی گسترده‌ای دارد (این وضعیت می‌تواند موجب بلاتکلیفی طولانی، تشدید نابرابری آموزشی، افت آمادگی تحصیلی و فشار روانی شدید بر خانواده‌ها و نظام آموزشی شود؛ بنابراین تنها در شرایط بحرانی قابل توجیه است).
۱۰. مدیریت روانی و اطلاع‌رسانی یکپارچه، بخشی حیاتی از مدیریت بحران آموزشی است (وجود سخنگوی واحد، جلوگیری از اظهارات متناقض و ارائه خدمات مشاوره‌ای و روان‌شناختی برای دانش‌آموزان و خانواده‌ها، از الزامات کاهش اضطراب اجتماعی در شرایط جنگی محسوب می‌شود).

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، سیاستی یا نظارتی

- در صورت پایان یافتن جنگ در کوتاه‌مدت (تا ۱۵ مردادماه) پیشنهاد اصلی برگزاری آزمون سراسری و امتحانات نهایی به‌روال سال‌های گذشته، ولی با فشردگی بیشتر نظیر فاصله کم بین برگزاری امتحانات نهایی و کنکور سراسری است.
  - در صورت طولانی شدن جنگ با توجه به ارزیابی سناریوهای مختلف، پیشنهاد نهایی این گزارش، برگزاری حضوری آزمون سراسری و امتحانات نهایی با تدابیر ویژه امنیتی و اجرایی است. زیرا این سناریو در مقایسه با سایر گزینه‌ها، توازن مناسب‌تری میان سه مؤلفه امنیت، عدالت آموزشی و قابلیت اجرا برقرار می‌کند. در این چارچوب پیشنهاد می‌شود:
    ۱. امتحانات نهایی به یک آزمون جامع و فشرده تبدیل شود؛
    ۲. دامنه کنکور صرفاً به رشته‌ها و رشته محل‌های پرمقتضای محدود شود؛
    ۳. بخشی از پذیرش آموزش عالی براساس سوابق تحصیلی موجود انجام شود؛
    ۴. تراکم حوزه‌های امتحانی از طریق افزایش تعداد مراکز و کاهش ظرفیت هر حوزه مدیریت شود؛
    ۵. امکان تغییر حوزه امتحانی (حداکثر تا ۵ روز قبل از برگزاری آزمون) و جابه‌جایی داوطلبان مناطق بحرانی به مناطق امن‌تر فراهم شود؛
    ۶. زیرساخت‌های ایمنی، امدادی و پشتیبانی در مراکز آزمون تقویت شود؛
    ۷. نظام اطلاع‌رسانی واحد و خدمات حمایت روانی برای داوطلبان و خانواده‌ها فعال شود.
- کاهش جمعیت حاضر در آزمون، مهم‌ترین راهبرد مدیریت بحران در سناریوی منتخب است. این رویکرد ضمن حفظ استمرار نظام سنجش و پذیرش کشور، تلاش می‌کند خطرات امنیتی، اختلالات اجرایی و آسیب‌های روانی ناشی از شرایط جنگی را به حداقل برساند و از بروز بحران گسترده‌تر در نظام آموزش عالی جلوگیری کند.

۱. مقدمه و بیان مسئله

آزمون سراسری ورود به دانشگاه‌ها و سایر مراکز آموزشی و پژوهشی، به‌عنوان مهم‌ترین سازوکار تخصیص فرصت‌های آموزش عالی در کشور، نیازمند برگزاری منظم، عادلانه و ایمن داوطلبان است. در شرایط جنگی، آزمون‌های سراسری با سه تهدید هم‌زمان شامل تهدید فیزیکی (امنیت حوزه‌ها و داوطلبان)، اختلال زیرساختی (برق، اینترنت، حمل‌ونقل) و بی‌ثباتی تصمیم‌گیری و کاهش اعتماد عمومی مواجه است. در چنین شرایطی، تصمیم‌گیری بدون در نظر گرفتن احتمالات پیش‌رو و آمادگی قبلی، منجر به سردرگمی بی‌عدالتی آموزشی یا تهدیدات امنیتی خواهد شد. تجربه برگزاری آزمون در دوران دفاع مقدس و همچنین در شرایط همه‌گیری کرونا، نشان‌دهنده ظرفیت کشور در مدیریت شرایط پیچیده و پرخطر است. با این حال، شرایط جنگی محتمل در سال ۱۴۰۵، به‌دلیل گستردگی حملات، استفاده از فناوری‌های پیشرفته و ماهیت مستقیم تهدیدات علیه زیرساخت‌های عمومی، آموزشی و تجمعات انسانی، تفاوتی اساسی با بحران‌های پیشین دارد. برای نمونه در جنگ رمضان بیش از ۳۲ مورد آسیب جدی به مراکز علمی و دانشگاهی و ۱۵۰۰ مورد آسیب به مدارس گزارش شده است [۱ و ۲]. این در حالی است که دانشگاه‌ها علاوه بر تکالیف ذاتی از مهم‌ترین حوزه‌های برگزاری آزمون‌های سراسری نیز هستند. بنابراین، این شرایط برگزاری آزمون را به یک مسئله امنیتی در سطح ملی تبدیل می‌کند. با این حال برای مسائل و بحران‌های امنیتی هرچقدر هم شدید باشند مانع از چاره‌اندیشی برای امور مهم و ضروری مانند آزمون‌های سراسری نیستند.

در شرایط جنگی، هرگونه تصمیم درباره برگزاری کنکور باید هم‌زمان بر سه مؤلفه عدالت، امنیت و قابلیت اجرا استوار باشد. زیرا ضعف در هر یک از این ابعاد می‌تواند مشروعیت و کارآمدی کل فرایند را زیر سؤال ببرد. عدالت از آن جهت اهمیت دارد که داوطلبان در مناطق مختلف ممکن است با شرایط نابرابر ناشی از ناامنی، قطعی زیرساخت‌ها و مهاجرت اجباری مواجه باشند. امنیت نیز شرط بنیادین برگزاری هر آزمون ملی در وضعیت بحرانی است. چراکه حفظ جان داوطلبان، خانواده‌ها و عوامل اجرایی بر هر ملاحظه دیگری تقدم دارد. در کنار این دو، قابلیت اجرا اهمیت دارد. زیرا حتی عادلانه‌ترین و امن‌ترین طرح‌ها زمانی ارزشمندند که در عمل، با امکانات موجود کشور، ظرفیت نهادهای اجرایی، وضعیت حمل‌ونقل، ارتباطات و منابع انسانی قابل پیاده‌سازی باشند. بنابراین، سیاست موفق در برگزاری کنکور در شرایط جنگی، سیاستی است که میان این سه مؤلفه توازن برقرار کند و هیچ‌یک را فدای دیگری نسازد.

به‌طور خلاصه سؤال اصلی این است چگونه می‌توان در شرایط جنگی، آزمون سراسری ورود به دانشگاه‌ها و سایر مراکز آموزشی و پژوهشی (کنکور) را به‌گونه‌ای برگزار کرد که هم‌زمان «امنیت»، «عدالت» و «قابلیت اجرایی» حفظ شود؟ در خصوص جنگ رمضان در ایران و خطرات امنیتی برگزاری آزمون‌های ملی ورود به دانشگاه‌ها و سایر مراکز آموزشی و پژوهشی، باید دو حالت کلی را در نظر داشت: حالت اول، پایان جنگ یا شرایط آتش‌بس شکننده در کوتاه‌مدت است که نهایتاً تا ۱۵ مردادماه سال ۱۴۰۵ را می‌توان برای آن متصور بود. حالت دوم، ادامه جنگ پس از تاریخ ۱۵ مردادماه سال ۱۴۰۵ و تا زمان نامعلوم است که در این شرایط آزمون‌های سراسری و آموزش باید به هر ترتیب برگزار شوند و تعویق بیش از پیش آنها منجر به صدمات مضاعف به نظام آموزشی کشور خواهد شد. در ادامه این دو وضعیت به اختصار بررسی می‌شوند.

۲. پایان شرایط جنگی در کوتاه‌مدت (تا ۱۵ مردادماه) و برگزاری آزمون سراسری در یک فرایند فشرده

در این وضعیت با اطمینان از پایان ملاحظات امنیتی ناشی از جنگ، می‌توان با یک فاصله زمانی معقول، برای مثال ۱۵ روز پس از پایان شرایط جنگی ابتدا امتحانات نهایی برای تهیه سوابق تحصیلی برگزار شوند و هم‌زمان سازمان سنجش آموزش کشور شرایط برگزاری کنکور را فراهم می‌آورد، به گونه‌ای که نهایتاً پس از دو هفته از اتمام امتحانات نهایی، کنکور را برگزار کند. در وضعیتی که جنگ در کوتاه‌مدت به پایان می‌رسد؛ سیاستگذاران و مجریان با دو حالت ممکن است مواجه شوند: یکی اینکه جنگ و شرایط بی‌ثبات (نه جنگ نه صلح) تا نیمه اول خردادماه سال ۱۴۰۵ به پایان برسد. بنابراین، تاریخ برگزاری آزمون سراسری طبق رویه هر سال باید مشخص باشد تا اگر پایان قطعی شرایط بحرانی توسط شورای عالی امنیت ملی تا ۱۵ خرداد ماه اعلام شد، آزمون سراسری و امتحانات نهایی طبق برنامه مشابه سال ۱۴۰۴ مثلاً در تاریخ ۱۱ و ۱۲ و یا ۱۸ و ۱۹ تیرماه سال ۱۴۰۵ برگزار شود.

حالت دیگر ادامه جنگ پس از ۱۵ خردادماه است. در این حالت تعویق آزمون بهترین پیشنهاد ممکن است. بنابراین، «شورای سنجش و پذیرش دانشجو» با پیشنهاد سازمان سنجش آموزش کشور با توجه به فرایندهای زمانی مورد نیاز برای قرنطینه، چاپ و توزیع اوراق، تصحیح پاسخ‌نامه‌ها و اعلام نتایج، تاریخ دوم و نهایی برگزاری آزمون - که بهترین حالت آن برای حفظ نیم‌سال اول تحصیلی، نیمه اول مردادماه ۱۴۰۵ است - را اعلام کند. این تاریخ در همان روز تعویق آزمون، اعلام خواهد شد.

در شرایط جنگ کوتاه‌مدت برگزاری فشرده امتحانات نهایی و آزمون سراسری دارای الزاماتی از جمله موارد ذیل است:

۱. کاهش زمان تصحیح اوراق

■ **امتحانات نهایی ترکیبی از سؤالات چندگزینه‌ای و تشریحی:** پیشنهاد می‌شود برای تسهیل و تسریع در تصحیح اوراق امتحانی دانش‌آموزان پایه دوازدهم از سؤالات چندگزینه‌ای برای مثال چهارگزینه‌ای یا سؤالات با پاسخ‌های کوتاه در کنار سؤالات تشریحی در امتحانات استفاده می‌شود.

■ **ایجاد انگیزه در معلمان برای مشارکت در تصحیح اوراق و پرداخت به موقع مطالبات یا در نظر گرفتن پایه در ارتقای معلمان:** از طرف دیگر به دلیل دستی بودن تصحیح اوراق، این فرایند کاملاً وابسته به همکاری معلمان دارد. لذا پیشنهاد می‌شود برای انجام سریع و با کیفیت اوراق مشوق‌هایی مانند افزایش دستمزد تصحیح اوراق و تخصیص امتیاز برای رتبه‌بندی معلمان پیش‌بینی و در اختیار معلمان قرار گیرد.

۲. کاهش فاصله زمانی بین امتحانات

■ امتحانات به‌جز برای دو یا سه درس تخصصی مهم هر رشته تحصیلی، هر روز پشت سرهم برگزار شوند.

۳. پذیرش تأخیر در شروع آموزش دانشگاه‌ها

■ **تأخیر در شروع سال تحصیلی دانشگاه‌ها برای دانشجویان تازه‌وراد:** اگر تا ۱۵ مردادماه سال ۱۴۰۵ شرایط جنگی تداوم داشته باشد، تأخیر از دو ماه تا یک نیم‌سال در شروع سال تحصیلی بسیار محتمل بوده و بهتر است دانشگاه‌ها نسبت به این موضوع اطلاع و آمادگی داشته باشند.

۳. وضعیت جنگ بلندمدت (ادامه جنگ پس از تاریخ ۱۵ مردادماه) و سناریوهای ممکن

برگزاری آزمون در شرایط طولانی شدن جنگ دارای ملاحظات بیشتری نسبت به حالت اول است و در این شرایط سال تحصیلی حتماً با تأخیر شروع خواهد شد. همچنین برای شیوه برگزاری آزمون در شرایط جنگی پیشنهادهای (سناریوهای) مختلف می‌توان ارائه کرد و هر کدام از این پیشنهادهای را با توجه به سه مؤلفه پیش گفته یعنی عدالت، امنیت و قابلیت اجرا ارزیابی کرد. قبل از طرح سناریوهایی ممکن، توجه به چند نکته در همه سناریوها اهمیت دارد که به تعویق انداختن بیش از حد فرایند سنجش و پذیرش ممکن است منجر به از دست رفتن دو نیم‌سال تحصیلی (یک سال تحصیلی) شود و با توجه به انباشت داوطلبان در دو سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶ و ۱۴۰۶-۱۴۰۷، ظرفیت دانشگاه‌های کشور در برخی رشته‌های مهم کفاف جمعیت انباشته دو سال را نخواهد داد. بنابراین برگزاری امتحانات نهایی و کنکور سراسری با در نظر گرفتن حداقل دو ماه و نیم زمان برای برگزاری و جمع‌بندی آزمون‌ها، تا نیمه اول آبان‌ماه می‌تواند مانع از دست رفتن نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶ شود. در این شرایط سناریوهایی برای برگزاری آزمون پیشنهاد می‌شود که در ادامه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و سپس با ارزیابی به عمل آمده، سناریوی منتخب بحث می‌شود.

۳-۱. برگزاری کنکور و امتحانات نهایی به صورت حضوری با ملاحظات امنیتی و سازوکارهای مدیریت بحران

یکی از پیشنهادهای قابل طرح برای برگزاری کنکور و امتحانات نهایی در شرایط جنگی، برگزاری به سبک سال‌های پیش با رعایت ملاحظات امنیتی است. در این سناریو، با ظرفیتهای حوزه‌های امتحانی برای کاهش خطرات امنیتی حتماً باید در دستور کار مجریان آزمون از جمله وزارتخانه‌های علوم و بهداشت، سازمان سنجش آموزش کشور و وزارتخانه آموزش و پرورش باشد. در این رابطه رعایت ملاحظات ایمنی از اهمیت بالایی برخوردار بوده که چند مورد در ادامه آمده است:

■ **افزایش تعداد حوزه‌ها:** با توجه به اینکه دانشگاه‌های کشور که هر ساله بخشی از حوزه‌های امتحانی هستند، هدف مستقیم دشمن بوده‌اند، افزایش حوزه‌های امتحانی نیازمند همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی نظیر شهرداری‌ها، استانداری‌ها، وزارتخانه‌های مختلف مانند وزارت ارشاد و غیره است.

■ **کاهش ظرفیت هر حوزه تا حد امکان:** یعنی تعداد مراکز آزمون به شدت افزایش یابد تا تراکم جمعیت در هر مرکز بسیار کم باشد و در صورت وقوع حادثه، آسیب‌ها محدود بماند.

■ **استفاده از فضاهای ایمن:** مانند زیرزمین مدارس مقاوم، مترو و سالن‌های دارای پناهگاه.

■ **تأمین تجهیزات زیرساختی ضروری:** تجهیز مراکز آزمون به مواردی از قبیل مولدهای برق، کمک‌های اولیه، ذخیره آب و... برای مقابله و تدبیر تخریب احتمالی زیرساخت‌ها.

ارزیابی سناریو

■ **از منظر عدالت:** این سناریو از منظر عدالت آموزشی با چالش کمتری مواجه است. زیرا ساختار آشنای آزمون، شرایط برابرتر و رویه‌ای مشابه سال‌های گذشته را برای همه داوطلبان حفظ می‌کند. مکان‌های نامتعارف مانند ایستگاه‌های مترو در کلانشهرها برای برگزاری آزمون، تنها در صورتی از منظر عدالت قابل دفاع است که حداقل استانداردهای محیطی مانند نور، تهویه، دمای مناسب، آرامش نسبی و دسترسی به خدمات اولیه برای همه داوطلبان به‌طور یکسان تأمین شود.

■ **از منظر امنیت:** در شرایط جنگی، مهم‌ترین چالش این روش به بُعد امنیتی آن بازمی‌گردد. زیرا حضور هم‌زمان صدها هزار داوطلب در حوزه‌های امتحانی (حدود ۸۲۳ هزار نفر در ۵ گروه آزمایشی کنکور تیرماه سال ۱۴۰۴ شرکت کردند)، حتی با وجود توزیع جغرافیایی و

افزایش تعداد مراکز آزمون، همچنان سطح بالایی از خطر را ایجاد می‌کند.

■ **از منظر اجرایی:** با توجه به تجربه پیشین دستگاه‌های اجرایی در برگزاری آزمون این سناریو می‌تواند قابلیت اجرایی داشته باشد، اما به دلیل شرایط خاص جنگی و نیازمندی به تأمین امنیت داوطلبان و همچنین گسترش حوزه‌های امتحانی نیازهای خاص خود را از جمله افزایش مراقبین امتحانی، افزایش حوزه‌های امتحانی و تجهیزات چاپ و تکثیر می‌طلبد.

این سناریو هر چند از حیث عدالت اجتماعی قابل پذیرش است، اما به دلیل مسائل امنیتی و شرایط ناپایدار کشور و البته از حیث اجرا که نیاز به همکاری گسترده نهادهای مختلف اجرایی، امنیتی و خدماتی با وزارتخانه‌های علوم و آموزش و پرورش دارد، با چالش‌هایی مواجه می‌شود که نیازمند تدابیر خاص شرایط جنگی است. این تدابیر در بخش آتی توضیح داده خواهد شد.

۲-۳. سناریوی برگزاری حضوری در مناطق امن‌تر و آزمون‌های برخط نظارت شده در مناطق بحرانی

از آنجا که در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه و جنگ رمضان شدت درگیری‌ها در نقاط مختلف کشور یکسان نبود و برخی استان‌ها نظیر استان تهران و هرمزگان و اصفهان شدت درگیری‌ها بالاتر بود و برخی استان‌ها نظیر استان خراسان شمالی درگیری‌های کمتری وجود داشت، برخی از صاحب‌نظران پیشنهاد می‌کنند در برخی مناطق کشور حتی در شرایط جنگی می‌توان آزمون را با رعایت ملاحظات امنیتی به صورت حضوری و برای مناطق بحرانی به صورت برخط برگزار کرد.

در این خصوص به‌ویژه تجربه اوکراین در جنگ با روسیه قابل بررسی است. نظام پذیرش دانشگاهی در اوکراین بر پایه آزمونی سراسری و متمرکز به نام «ارزیابی مستقل خارجی» استوار بود؛ آزمونی چند درسی، حضوری و نسبتاً طولانی که به‌طور هم‌زمان در سراسر کشور برگزار می‌شد و عملاً معیار اصلی پذیرش دانشگاه‌ها به شمار می‌رفت. این ساختار متمرکز با هدف تضمین عدالت و کاهش مداخلات سلیقه‌ای طراحی شده بود. اما با شروع جنگ، این الگو به ناچار دگرگون شد. از سال ۲۰۲۲، آزمون سنتی جای خود را به «آزمون ملی چندموضوعی»^۱ داد؛ آزمونی کوتاه‌تر و رایانه‌محور که به‌گونه‌ای طراحی شد تا در شرایط ناپایدار هم قابل اجرا باشد. به دلیل دیجیتال بودن، آزمون می‌تواند در نقاط مختلف حتی خارج از کشور برگزار شود. سؤالات از طریق یک سامانه مرکزی به مراکز آزمون ارسال می‌شود، پاسخ‌ها به صورت برخط ثبت می‌شود و دیگر نیازی به انتقال فیزیکی گسترده دفترچه‌ها یا تمرکز هزاران داوطلب در یک محل نیست. به همین دلیل، اوکراین توانست مراکز آزمون موقت را نه فقط در شهرهای امن‌تر، بلکه در کشورهای میزبان پناهنجویان نیز ایجاد کند و برای داوطلبان چند نوبت زمانی در نظر بگیرد. حتی پیش‌بینی شده که در صورت وقوع حمله، آزمون متوقف و پس از انتقال داوطلبان به پناهگاه ادامه یابد [۳ و ۴].

بنابراین، استفاده از بسترهای آزمون برخط برای برگزاری آزمون‌ها به شرط اینکه با استفاده از فناوری‌های روز احتمال تقلب ناچیز شود، به‌عنوان یک سناریو با توجه به زیرساخت‌های موجود در مناطق خیلی بحرانی پیشنهاد می‌شود.

۱-۲-۳. ارزیابی سناریو

■ **از منظر عدالت:** شرکت برخی از داوطلبان به صورت حضوری و برخی دیگر به صورت برخط به دلیل شرایط نابرابر می‌تواند جنبه‌های مختلفی از تفاوت و نابرابری را در امنیت روانی و شرایط آزمون ایجاد کند که تولید بی‌عدالتی می‌کند. همچنین دسترسی نابرابر داوطلبان به اینترنت پایدار، تجهیزات رایانه‌ای مناسب، فضای آرام برای آزمون و آشنایی کافی با سامانه‌های برخط، می‌تواند خود به عاملی برای تشدید نابرابری آموزشی تبدیل شود. علاوه بر این، هر چند استفاده از سامانه‌های نظارت هوشمند و فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی می‌تواند بخشی از تخلفات را کنترل کند، اما همچنان نگرانی درباره احتمال تقلب، هک سامانه‌ها، قطع ارتباط اینترنتی و بروز اختلالات فنی وجود دارد؛ مسائلی که ممکن است اعتماد عمومی به سلامت آزمون را تضعیف کند.

■ **از منظر امنیت:** این سناریو از منظر کاهش مخاطرات جنگی، یکی از امن‌ترین گزینه‌ها برای حفظ جان داوطلبان و جلوگیری از تجمعات

1. National Multi-Subject Test (NMT)

گسترده محسوب می‌شود؛ زیرا با حذف یا کاهش نیاز به حضور فیزیکی در حوزه‌های امتحانی، خطرات ناشی از حملات، اختلالات شهری و جابه‌جایی در مناطق بحرانی به میزان قابل توجهی کاهش می‌یابد.

■ **از منظر قابلیت اجرا:** عملیاتی شدن چنین رویکردی در سطح آزمون‌های سراسری و امتحانات نهایی، به زیرساخت‌های فنی، امنیت سایبری و آمادگی اجرایی بسیار گسترده‌ای نیاز دارد که فراهم بودن آن در همه مناطق کشور محل تردید است. بنابراین، این سناریو هر چند از نظر امنیت فیزیکی در مناطق درگیر جنگ مزیت قابل توجهی دارد، اما از منظر عدالت آموزشی، امنیت سنجش و قابلیت اجرای سراسری، قابلیت اجرایی ندارد و چالش‌های فراوانی را برای نظام سنجش ایجاد می‌کند.

۳-۳. آماده‌باش مستمر (استندبای) برای آزمون در شرایط فوق بحرانی

اگر شرایط بحرانی و تداوم وضعیت جنگی به گونه‌ای ناپایدار بود که ثبات و امنیت لازم برای برگزاری کنکور و امتحانات نهایی تا مهرماه سال ۱۴۰۵ را با چالش‌های جدی مواجه سازد، پیشنهاد می‌شود جهت صیانت از سلامت روان شرکت‌کنندگان و پیشگیری از بروز هرگونه اختلال در فرایند ارزیابی، برگزاری آزمون‌ها تا پایان وضعیت جنگی به حالت تعلیق درآید، ولی به داوطلبان اعلام شود که هر هفته آماده حضور در جلسه امتحان باشند که به محض اعلام مجریان در جلسه حضور پیدا کنند. راهبرد پیشنهادی بر این اصل استوار است که پس از اعلام رسمی پایان وضعیت جنگی و بازگشت به شرایط ثبات نسبی، آزمون مذکور با فوریت و با بازه زمانی حداکثر دو هفته پس از برقراری شرایط عادی، برگزار شود تا ضمن حفظ اعتبار علمی آزمون، از آسیب‌های احتمالی ناشی از ناپایداری‌های امنیتی جلوگیری شود.

۲-۱-۳. ارزیابی سناریو

■ **از منظر امنیت:** این سناریو از منظر امنیتی می‌تواند حداکثر سطح کاهش خطر را فراهم کند و احتمال آسیب‌های جانی، اختلالات گسترده یا برگزاری نامطمئن آزمون را به حداقل برساند.

■ **از منظر عدالت:** از نظر عدالت آموزشی با ابهام‌ها و پیامدهای قابل توجهی همراه است. تعلیق نامشخص آزمون‌ها تا پایان شرایط جنگی، به‌ویژه در وضعیتی که زمان پایان بحران قابل پیش‌بینی نیست، می‌تواند موجب فرسایش روانی داوطلبان، اختلال در برنامه‌ریزی تحصیلی و ایجاد بلا تکلیفی گسترده برای خانواده‌ها، دانشگاه‌ها و نظام آموزش عالی شود. همچنین این وضعیت ممکن است نابرابری آموزشی را تشدید کند. زیرا داوطلبانی که از امکانات آموزشی، اقتصادی و روانی بهتری برخوردارند، توان بیشتری برای حفظ آمادگی خود در دوره‌های طولانی دارند، در حالی که بخش دیگری از داوطلبان به تدریج دچار افت آموزشی و فشار معیشتی خواهند شد.

■ **از منظر قابلیت اجرا:** اجرای این سناریو، نیازمند تعیین دقیق شاخص‌های پایان وضعیت بحرانی، هماهنگی گسترده میان نهادهای اجرایی و آمادگی برای برگزاری سریع آزمون پس از بازگشت ثبات است. به همین دلیل، هر چند تعلیق کامل آزمون‌ها در شرایط جنگی بسیار شدید می‌تواند به‌عنوان آخرین گزینه اضطراری مطرح باشد، اما به دلیل تبعات گسترده اجتماعی، آموزشی و روانی، نمی‌تواند راهکار مطلوب و پایدار تلقی شود.

۴. پیشنهاد و سناریوی منتخب

۴-۱. پیشنهاد در جنگ کوتاه مدت (پایان جنگ تا ۱۵ مردادماه سال ۱۴۰۵)

همان‌طور که در بخش دوم آمده است در این وضعیت با اطمینان از پایان ملاحظات امنیتی ناشی از جنگ، می‌توان با یک فاصله زمانی معقول، برای مثال ۱۵ روز پس از پایان شرایط جنگی ابتدا امتحانات نهایی برای تهیه سوابق تحصیلی برگزار شوند و هم‌زمان سازمان سنجش آموزش کشور شرایط برگزاری کنکور را فراهم می‌آورد به گونه‌ای که نهایتاً پس از دو هفته از اتمام امتحانات نهایی، کنکور را برگزار کند. این پیشنهاد به همراه برگزاری فشرده آزمون‌ها برای حفظ نیم‌سال اول تحصیلی سال تحصیلی ۱۴۰۶-۱۴۰۵ دارای اهمیت است.

۴-۲. سناریوی منتخب در جنگ بلندمدت: سناریوی اول (برگزاری حضوری آزمون‌ها با رعایت ملاحظات اجرایی و امنیت)

سناریوی پیشنهادی این گزارش بر پایه سناریوی نخست، اما با لحاظ نکاتی اجرایی و امنیتی طراحی شده است. رویکردی که تلاش می‌کند میان سه ضرورت اساسی حفظ امنیت داوطلبان، صیانت از عدالت آموزشی و امکان اجرای عملی آزمون‌ها در شرایط جنگی توازن برقرار کند. این راهکار در مقایسه با پیشنهادهایی که در کشور مطرح می‌شود هر چند در ابتدا از نظر امنیتی دارای چالش‌هایی است، اما با پیشنهادهایی که ارائه خواهد شد این منظر می‌تواند تعدیل شده و تدابیر خاص آن اندیشیده شود. مهم‌ترین سازوکارهای لازم در این خصوص تدبیر برای کاهش جمعیت داوطلبان در جلسه کنکور و امتحانات نهایی با هدف افزایش امنیت و کاهش احتمال آسیب به داوطلبان است. همچنین، حفظ امنیت روانی داوطلبان نکته با اهمیت دیگری است که باید به آن توجه شود. در ادامه برخی سازوکارهای مهم برای افزایش امنیت فیزیکی و روانی داوطلبان در فرایند سنجش و پذیرش آمده است.

الف) جایگزینی امتحانات نهایی با یک امتحان جامع برای تهیه سوابق تحصیلی

جایگزینی امتحانات نهایی با یک امتحان جامع که در یک روز برگزار می‌شود دارای مزیت‌هایی از قبیل کوتاه‌تر شدن مجموع زمان برگزاری امتحانات نهایی و کاهش مدت حضور داوطلبان در حوزه‌های امتحانی است که در نتیجه احتمال مواجهه آنان با تهدیدات امنیتی، اختلالات زیرساختی یا تنش‌های روانی کاهش می‌یابد. از نظر اجرایی نیز، به دلیل کاهش حجم برگزاری آزمون‌ها، نیاز کمتر به نیروی انسانی، مراقبت و پشتیبانی فنی، قابلیت اجرای نسبتاً بالایی دارد و می‌تواند فشار وارد بر نظام آموزشی و نهادهای برگزارکننده را در شرایط بحرانی کمتر کند. به دلیل یکسان بودن شرایط برای همه داوطلبان این پیشنهاد از منظر عدالت قابل قبول است.

ب) تفکیک فارغ‌التحصیلی از امتحانات نهایی برای ورود به دانشگاه

با هدف کاهش تعداد شرکت‌کنندگان در امتحانات نهایی و در نتیجه کاهش آسیب ناشی از حوادث احتمالی از طریق کم کردن جمعیت حوزه‌های امتحانی، پیشنهاد می‌شود به دانش‌آموزان پایه دوازدهم اعلام شود کسانی که قصد ورود به دانشگاه (در رشته‌های پرمقاضی) را حداقل برای امسال ندارند نیازی به شرکت در امتحانات نهایی ندارند و در صورت نیاز می‌توانند در سال‌های بعد برای ایجاد سوابق تحصیلی اقدام کنند و مدارس می‌توانند با برگزاری امتحانات داخلی دانش‌آموزان را فارغ‌التحصیل کرده و مدرک دیپلم را اعطا کنند.

با اختیاری کردن حضور بخشی از دانش‌آموزان در امتحانات نهایی، حجم تجمعات و تعداد افراد حاضر در حوزه‌های آزمون کاهش می‌یابد و در نتیجه مدیریت امنیتی، پشتیبانی اجرایی و کنترل بحران آسان‌تر خواهد شد. از نظر اجرایی نیز، این روش به دلیل حفظ ساختار کلی نظام پذیرش و استفاده از سازوکارهای موجود آموزش و پرورش، قابلیت اجرای نسبتاً بالایی دارد. همچنین، به دلیل اینکه انتخاب عدم شرکت در برخی فرایندها بر عهده خود داوطلبان گذاشته می‌شود و اجبار مستقیمی متوجه آنان نیست، این پیشنهاد با چالش کمتری از منظر عدالت آموزشی مواجه است.

البته، باید توجه داشت که تعویق ایجاد سوابق تحصیلی برای برخی دانش آموزان ممکن است در سال‌های آینده بار اجرایی جدیدی بر نظام آموزشی تحمیل کند، اما در مجموع این پیشنهاد به دلیل انعطاف‌پذیری، کاهش نسبی خطرات و حفظ حق انتخاب داوطلبان، می‌تواند یکی از گزینه‌های واقع‌بینانه‌تر در شرایط بحرانی محسوب شود.

ج) محدودسازی دامنه آزمون‌ها: کنکور و امتحانات نهایی فقط برای رشته‌های پرمقتضی

با هدف کاهش تعداد حاضرین در جلسه کنکور، سازمان سنجش آموزش کشور ضمن معرفی رشته‌ها و رشته محل‌های پرمقتضی (مانند پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، مهندسی برق و مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی شریف، حقوق شهید بهشتی و غیره) که بین ۱۰ تا ۱۵ درصد ظرفیت آموزش عالی کشور است، اعلام کند که آزمون فقط برای این رشته‌ها و رشته محل‌ها برگزار می‌شود و سایر رشته محل‌ها سوازی کنکور می‌توانند از طریق سوابق تحصیلی انتخاب شوند. بنابراین، سازمان سنجش شرایط ثبت‌نام و انتخاب رشته در رشته‌ها و رشته محل‌های کم‌مقتضی را فراهم و پس از انتخاب رشته داوطلبان و قبل از برگزاری کنکور سال ۱۴۰۵ اعلام نتیجه می‌کند.

این پیشنهاد مستلزم تهیه سوابق تحصیلی موجود از جمله سوابق پایه یازدهم و یا سوابق داوطلبان فارغ‌التحصیل سال‌های گذشته (۱۴۰۴ و قبل از آن) است تا بخشی از داوطلبان که تمایل به ادامه تحصیل در رشته محل‌های کم‌مقتضی هستند، نیازی به شرکت در کنکور و امتحانات نهایی سال ۱۴۰۵ نداشته باشند و فقط با نتایج آزمون‌های داخلی سال دوازدهم و نتایج آزمون پایه‌های دهم و یازدهم انتخاب رشته کنند. همچنین، این امر نیازمند تعریف دقیق و شفاف رشته‌های پرمقتضی، اطلاع‌رسانی روشن درباره آثار تصمیم داوطلبان بر آینده تحصیلی آنان و جلوگیری از ایجاد برداشت‌های تبعیض‌آمیز میان رشته‌ها و دانشگاه‌هاست.

د) کاهش تعداد سؤالات دروس تخصصی کنکور

کاهش تعداد سؤالات و در نتیجه کوتاه شدن زمان آزمون، راهکاری عملی برای کم کردن خطرات امنیتی و روانی در شرایط جنگی در کنار سایر ملاحظات پیش‌گفته است. زیرا هم مدت زمان تجمع داوطلبان در حوزه‌ها را کوتاه‌تر می‌کند و در نتیجه احتمال مواجهه شدن داوطلبان با مخاطرات ناشی از جنگ را پایین می‌آورد. این رویکرد اگر با بازطراحی هوشمندانه سؤالات همراه شود - به گونه‌ای که به جای سنجش صرف حجم محفوظات، توان تحلیل و درک مفهومی را هدف بگیرد - می‌تواند همچنان قدرت تفکیک داوطلبان را حفظ کند.

ه) منعطف ساختن اجازه تغییر حوزه امتحانی

به دلیل شرایط بحرانی و ناپایدار باید امکان تغییر حوزه امتحانی برای داوطلبان انعطاف‌پذیرتر از شرایط عادی باشد و حتی تا ۵ روز قبل از برگزاری آزمون مجوز این مورد داده شود. این امکان ضمن اینکه می‌تواند به امنیت فیزیکی داوطلبان از طریق جابه‌جایی به حوزه‌های ایمن‌تر را فراهم آورد به لحاظ روانی نیز اطمینان خاطر بیشتری به داوطلبان می‌دهد.

و) جابه‌جایی فیزیکی داوطلبان مناطق بحرانی به مناطق امن‌تر مجاور

یکی از پیشنهادها، امکان آسب داوطلبان آزمون سراسری، انتقال آنها از مناطق بحرانی که محل بیشترین بمباران‌ها بوده‌اند به مناطق امن‌تر مجاور است. این جابه‌جایی در مرحله اول درون‌استانی و بین شهرهای مختلف است و در مرحله بعد بین استانی خواهد بود.

این پیشنهاد از منظر امنیتی می‌تواند به کاهش بخشی از خطرات ناشی از تمرکز آزمون در مناطق پرخطر کمک کند و احتمال آسیب‌پذیری داوطلبان در شهرها یا مناطقی که بیشترین تهدیدات نظامی را تجربه می‌کنند کاهش دهد. با این حال، پیاده‌سازی این راهکار از نظر اجرایی نیازمند هماهنگی گسترده میان نهادهای آموزشی، استانداری‌ها، دستگاه‌های حمل‌ونقل، نیروهای امنیتی و مراکز اسکان احتمالی است و در صورت نبود برنامه‌ریزی دقیق، ممکن است خود موجب ازدحام، اختلال و فشار مضاعف بر مناطق مقصد شود. از منظر عدالت باید توجه داشت داوطلبان از توان مالی، امکانات جابه‌جایی، شرایط خانوادگی یا آمادگی روانی یکسان برای انتقال به شهرهای دیگر برخوردار نیستند و حتی مسافت‌های نسبتاً کوتاه نیز در شرایط جنگی می‌تواند برای برخی خانواده‌ها دشوار یا پرهزینه باشد. بنابراین، موفقیت این راهکار تا حد

زیادی وابسته به حمایت دولت، اطلاع‌رسانی شفاف و پیش‌بینی تسهیلات برابر برای همه داوطلبان خواهد بود.

ز) توجه به امنیت روانی داوطلبان و خانواده‌های آنان و جلوگیری از اقدامات و گفته‌های اضطراب‌آفرین

برگزاری آزمون سراسری و امتحانات نهایی از آنجا که سرنویس دانش‌آموزان را تعیین می‌کند و دغدغه مهمی برای خانواده‌هاست، به خودی خود شرایطی اضطراب‌آفرین است که حال برگزاری آنها در شرایط جنگی این اضطراب را تشدید می‌کند. لذا نیاز است که امکان ارائه خدمات مشاوره و روان‌شناسی از طریق رسانه ملی و شبکه‌های اجتماعی برای کمک به کاهش اضطراب دانش‌آموزان قبل و بعد از آزمون بیش از پیش فراهم شود. همچنین نیاز است از اقداماتی که موجب تشدید اضطراب می‌شود جلوگیری به عمل آورد. یکی از موارد این نوع اقدامات، مصاحبه منتشرست مسئولان است. در این خصوص نیز نیاز است سخنگویی واحد برای برگزاری کنکور انتخاب و تمامی مواضع از سوی ایشان اعلام و مراحل به شکل واضح برای مردم توضیح داده شود.

۵. نتیجه‌گیری

بررسی مجموعه سناریوهای پیشنهادی نشان می‌دهد که برگزاری آزمون سراسری و امتحانات نهایی در شرایط جنگی، مسئله‌ای صرفاً آموزشی نیست، بلکه در تقاطع سه حوزه حیاتی امنیت، عدالت آموزشی و ظرفیت اجرایی نظام حکمرانی قرار دارد. از این رو، سیاستگذاری در چنین شرایطی ناگزیر از حرکت به سمت تصمیم‌گیری منعطف و تدابیر ویژه است.

یافته‌های گزارش نشان می‌دهد که در شرایط کوتاه‌مدت، می‌توان با حداقل تغییرات و با تکیه بر فشرده‌سازی زمانی، استمرار نسبی فرایند آزمون‌ها را حفظ کرد؛ اما در سناریوهای جنگ بلندمدت، نیاز به رعایت الزامات امنیتی مانند بازطراحی حوزه‌های امتحانی و کاهش تراکم داوطلبان و پیش‌بینی ساز و کارهای مدیریت سنجش و پذیرش در شرایط بحران نظیر جابه‌جایی فیزیکی داوطلبان، محدودسازی دامنه آزمون‌ها، تفکیک فارغ‌التحصیلی از امتحانات نهایی برای ورود به دانشگاه و کاهش تعداد سؤالات دروس تخصصی کنکور است.

در این میان، برخی سناریوها مانند تعلیق آزمون‌ها و حالت آماده‌باش اگرچه از منظر امنیتی حداکثری عمل می‌کنند، اما به دلیل تبعات گسترده آموزشی، روانی و نهادی، تنها در شرایط بحرانی قابل توجیه هستند. در مجموع، در وضعیت جنگ کوتاه‌مدت یعنی پایان جنگ تا ۱۵ مردادماه برگزاری فشرده کنکور و سوابق تحصیلی برای حفظ نیم‌سال اول سال تحصیلی پیش‌رو مورد پیشنهاد است و سناریوی نهایی مورد پیشنهاد در وضعیت طولانی شدن جنگ برگزاری حضوری آزمون با تدابیر ویژه‌ای است که مخاطرات پیش‌بینی‌پذیر را مدیریت می‌کند. این رویکرد ضمن کاهش مخاطرات امنیتی، تلاش می‌کند از چالش عدالت آموزشی و اختلال در مسیر ورود به آموزش عالی جلوگیری کند.

[۱] خبرگزاری تسنیم، اخبار اجتماعی؛ اخبار علم و تکنولوژی.

[2] <https://www.tasnimnews.ir/fa/news/3569665/30/01/1405>

[۳] خبرگزاری مهر، فرهنگ؛ تهران.

<https://www.mehrnews.com/news/6825417>

[4] Stadnyi, Y., KSE Undergraduate Model for Wartime Recovery. 2025, Kyiv School of Economics Undergraduate Studies Department: Ukraine.

[5] ENIC UKRAINE National Information Centre of Academic Mobility. 2023; Available from: <https://enic.in.ua/index.php/en/educationl-system/higher-education/national-multi-subject-test>.

گزیده سیاستی

سنجش و پذیرش در شرایط جنگی نباید باتکلیف رها شود. سیاستگذاران و مجریان باید برای هر وضعیتی مانند جنگ طولانی‌مدت آمادگی داشته باشند. در صورت طولانی شدن جنگ، بهترین سناریو، با رعایت عدالت، امنیت و قابلیت اجرا؛ برگزاری آزمون‌ها تحت تدابیر امنیتی است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir